

Prijs f 2,50

bomen | nieuws

Nummer 4 - juli/augustus 1993

Een uitgave van de Bomenstichting

Help de Bomenstichting bomen oud te laten worden !

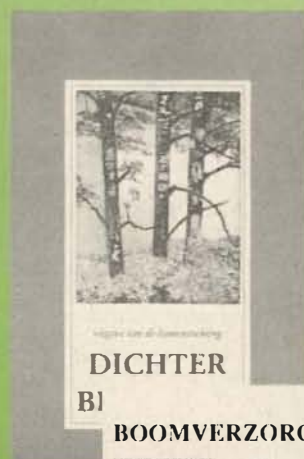
De Bomenstichting heeft op dit moment ongeveer 3500 donateurs. Dit is nog lang niet genoeg om alle noodzakelijke hulp te verlenen voor het behoud van bomen. Daarom willen wij u vragen of u nog mensen kent die er net zo over denken als wij, mensen die donateur willen worden van de Bomenstichting.

Met meer leden kunnen wij meer monumentale bomen in Nederland onderhouden en nog meer acties ondersteunen van mensen die bomen in hun woonomgeving willen behouden.

Weet u vrienden en kennissen die donateur willen worden?

Dan hebben wij een leuk cadeau voor u in het verschiet.

U kunt kiezen uit de hier afgebeelde cadeaus.

Cadeau 1

Dichter bij bomen

Een prachtig dichtbundeltje met gedichtjes over bomen van verschillende schrijvers.

DICHTER

B1

BOOMVERZORGING

NIJWE INFORMATIE
OVER DE VERZORGING
VAN UW BOMEN

DR. ALEX E. SHIGO

Cadeau 2

Boomverzorging

Dit kleine boekje van dr Alex Shigo geeft informatie over de verzorging van uw bomen. Het vertelt in het kort - aan de hand van kleurtekeningen - hoe met bomen moet worden omgegaan en wat u moet doen bij snoei-ingrepen.

Cadeau 3

Neuskruis

Het neuskruis is een handig apparaat waarmee u de hoogte van bomen kunt meten. Het is gemaakt van beukenhout en opvouwbaar.

Dit krijgt een nieuwe donateur:

- de poster Spreukenboom
- 6 x per jaar Bomennieuws
- 3 x per jaar de nieuwste uitgave van de folder Bomen &.....
- korting op eigen uitgaven van de Bomenstichting
- de mogelijkheid 2 x per jaar deel te nemen aan een excursie.

Gebruik de bijgevoegde kaart in het midden van Bomennieuws vandaag nog. U ontvangt uw cadeau dan snel!

HELP DE BOMEN
WANT,
ZONDER BOMEN ZIJN WE GEEN MENS!

In dit nummer ...

77

Nieuws van het bomenfront

Dat 'voetbalvandalisme' zich ook wel eens op bomen zou richten hielden we tot voor kort niet voor mogelijk. In deze aflevering van 'nieuws van het bomenfront' een opzienbarend verhaal over verwickelingen rond supporters van de voetbalclub RBC in Roosendaal, de pers en boomliefhebbers. Een zaak met een kwalijk luchtje.

80

Bossen in therapie

Enkele publikaties over een nieuwe manier om de vitaliteit van bossen te verbeteren met behulp van geluidsgolven wekte onze nieuwsgierigheid op. Redaktielid Roelie de Weerd ging op onderzoek uit en doet verslag van haar bevindingen.

85

Monique Oosterwijk vierde feest met bomen

De Bomenstichting werkt al jaren nauw samen met de Stichting Nationale Boomfeestdag. In de toekomst willen we de band nog meer versterken. Dit was aanleiding voor Christian Scheres om eens te gaan praten met Monique Oosterwijk, tot 1 oktober de spin in het web van de organisatie voor de jaarlijkse boomfeestdag.

foto: Christian Scheres

86

Hoe gaat u er mee om?

Boomverzorging in de fruitteelt verschilt nogal van de boomverzorging bij 'gewone' bomen. In dit artikel van Marjan van Elsland en Wim Bosman wordt aangegeven wat de overeenkomsten en de verschillen zijn en waarom voor bepaalde behandelingsmethoden wordt gekozen. Het eerste deel in de serie van twee richt zich voornamelijk op de verzorging van fruitbomen.

Op de voorpagina:

Mevrouw Stevens poseert bij haar monumentale tulpenboom die door inspanning van de Bomenstichting en de stichting FOGI een onderhoudsbeurt kon ondergaan. Meer hierover kunt u lezen in de 'Grote opknopbeurt'.

foto: fotopersbureau
Mellaart

En verder in dit nummer

De boom in: Conifeertjes	76	lepeziekte neemt toe	.89
De grote opknopbeurt	79	Knokken voor knotten	.91
De grootste paardekastanje van Kinderdijk		Boeken	.92
en omgeving kan er weer jaren tegen	79	Voor u gelezen	.93
Samenwerking tussen de Bomenstichting		Agenda	.95
en de stichting VSB fonds gaat door!	83	Vragen	.96

Conifeertjes

Ik heb een nieuwe buurman. Een vriendelijke man die van zijn tuin houdt. Dat was me meteen al opgevallen.

De verhuswagen was nauwelijks de straat uit of hij begon al in zijn voortuin te spitten. Toen ik 's avonds thuis kwam stond er heel keurig op een rij: één petunia, één salvia, één begonia, en één conifeertje. En opnieuw één petunia, één salvia, één begonia, en weer één conifeertje.

Heel mooi, heel netjes, en heel recht. Ik hou er niet van. En ik hou helemaal niet van conifeertjes. Ik heb een hekel aan conifeertjes. Onze Nederlandse tuintjes zijn vergeven van de conifeertjes. En al die conifeertjes worden groot, heel erg groot. Tot al die tuinen verstikken in hun coniferen.

Maar als mijn buurman dat nou mooi vindt? Het is zijn tuin.

De volgende dag had hij tijdens mijn afwezigheid een kuil gegraven in de achtertuin.

Dat moet een zitkuil worden, zag ik meteen. Een kuil van pakweg vijf bij vier meter en een halve meter diep. Geen kleinigheid. En dat met de

schop in één dag. Hij had het handig bekeken, die buurman van mij. Met die uitgegraven grond had hij een verhoogde wal om de kuil gemaakt. Een flinke borstwering. Alles heel keurig, heel netjes, en heel recht.

"Dan zit ik lekker uit de wind", moet mijn buurman gedacht hebben.

Dat werd niks. Dat zag ik meteen. Eén regenbui en alle grond stroomt de kuil in. Bovendien hou ik niet van zitkuilen. Maar als hij dat nu mooi vindt? Het is zijn kuil.

Na weer een dag hard werken zag ik dat ook mijn buurman niet stil had gezeten. Hij had boven op de borstwering conifeertjes geplant. Geen dwergconifeertjes. Nee, deze zaten al volop in hun pubertijd. Met de kuil en de borstwering meegerekend zat hij al tot over zijn oren in het groen. Tenminste de eerste weken. Daarna zullen alle conifeertjes langzaam af sterven. Bruin en dor zullen ze hoog op de wal de fraaie kuil accentueren, die inmiddels door erosie al halfvol met grond gespoeld is.

Dat kon nooit goed gaan. Dat zag ik meteen. Maar ik zat er niet mee. Ik hou tóch niet van conifeertjes.

Buiten op het terras stond de buurman voldaan zijn schepping te aanschouwen.

"Moet ik hem nu waarschuwen", kwam de vrouw in mij boven.

Die coniferen kunnen er tenslotte ook niks aan doen.

Ik vatte moed en begaf me naar mijn eigen terras.

"Mooi weertje, buurman", zei ik. Je moet toch ergens over beginnen.

"Het kon minder."

" Mooie conifeertjes", deed ik schijnheilig.

"Ja, gaat wel."

Hij is niet echt een prater, die buurman van mij.

"Denkt u dat ze aanslaan, daar boven op die wal?", vroeg ik poeslief.

"Ik hoop het."

Stilte.

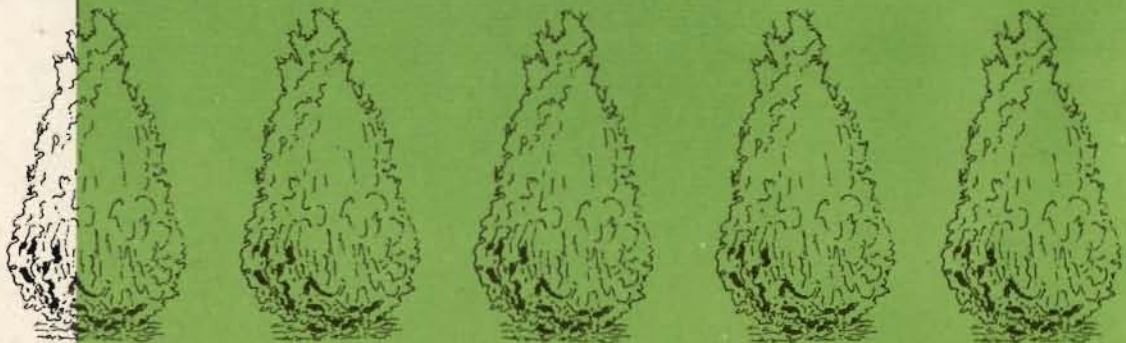
"Ik weet het niet", begon ik voorzichtig.

"We zien het vanzelf wel. En anders poot ik er weer nieuwe in."

Hij knikte me vriendelijk toe.

Ik heb terug geknikt, ook heel vriendelijk. Want het is best een aardige man, die buurman van mij. En dat wil ik graag zo houden. Maar die conifeertjes heb ik verwenst. Op één na zijn ze toen allemaal dood gegaan.

Roelie de Weerd

Nieuws van het bomenfront

Edwin Koot/Bas Visser

De Bomenstichting wordt bij acties tot behoud van bomen op verschillende momenten ingeschakeld. Soms betreft een gemeente de Bomenstichting in het overleg. In andere gevallen reageren we zelf op bouwaanvragen, waarbij bomen in het geding zijn. En wanneer de kapvergunning reeds is afgegeven resten bezwaarschriften en/of schorsingsverzoeken bij de Raad van State.

Tragisch ongeluk door iep in Amsterdam

De boom die de afgelopen tijd het meest negatief in de publiciteit is gekomen is zonder enige twijfel de iep die op 11 augustus in Amsterdam op een auto viel. Een zeer treurige zaak, waarbij een vrouw en man gewond raakte en hun baby zelfs dusdanig dat deze een week later in het ziekenhuis overleed. Deskundigen buigen zich nu over de vraag of de gemeente aansprakelijk moet worden gesteld voor dit tragische ongeval.

De belangrijkste vraag daarbij is natuurlijk of de gemeente in alle redelijkheid had kunnen voorzien dat de boom slecht was. De boom in kwestie was nog heel recent gecontroleerd. Een uitspraak in deze zaak kan dus verstrekkende gevolgen hebben voor het beheer en onderhoud in bomenland.

Gifbelt in Utrecht kost bomen

Eén van de meest beruchte gifbelten van Nederland wordt eindelijk aangepakt. In het Griftpark te

Utrecht wordt langs de gifbelt een damwand geslagen van zo'n 50 meter diep. Daar zou zich volgens onderzoek een ondoordringbare kleilaag bevinden. Afgraven van de hele belt was veel te duur. Daarom wordt het nu maar ingepakt. Een kadootje voor de volgende generatie. Het gif is overigens ook al in de aangrenzende wijken terug te vinden. Zo moet een mooie platanenlaan om die reden waarschijnlijk gerooid worden.

Roermond verliest een monument

In het november/decembernummer van het vorig jaar maakten wij al melding van een bedreigde monumentale plataan in het centrum van Roermond. Nu moeten wij helaas melden dat maandenlang intensief verzet niet heeft mogen baten. De markante plataan is 16 juni jongstleden omgehaald. Nu is er weer een andere boom in opspraak. Het terrein waarop de dikste kastanje van de stad staat, zal aan een projectontwikkelaar worden verkocht. De

Bezwaarschriften tegen de bouwplannen mochten niet baten. De monumentale plataan moest wijken voor het nieuwe gerechtsgebouw in Roermond.

foto: fotobureau Jan Paul Kuit

grond moet worden opgehoogd, maar de gemeente heeft toegezegd dat de kastanje gespaard zal worden. Wij houden in de gaten of de gemeente hiervoor de juiste maatregelen treft.

Veenendaal

Een aantal bedrijven langs de A12 dienden een verzoek in bij de gemeente Veenendaal om een aantal bomen te verwijderen opdat de bedrijven van de snelweg beter zichtbaar zouden worden. De gemeente weigerde. Een half jaar later zijn 9 bomen plotseling dood. Vergiftigd via boorgaten zoals ons kontaktpersoon de heer Couenberg constateert. Het is moeilijk aantoonbaar om welk gif het gaat en het is dan ook maar de vraag of het de politie lukt te bewijzen wie de daders zijn.

Inventarisaties

Nog bijna dagelijks komen er aanmeldingen bij de Bomenstichting binnen voor het monumentale bomenbestand. Vaak is bedreiging de reden van aanmelding, maar dat op zich is niet voldoende reden

ges voor RBC, de plaatselijke voetbalclub.

Binnen zes dagen schorste de voorzitter van de Raad van State de kapvergunning van de gemeente Roosendaal. Onze argumenten dat, kort samengevat, een gemeente niet voortijdig mag kappen, maar eerst alternatieve, boombehoudende bouwplannen moet onderzoeken werd erkend. Ook later oordeelde de onafhankelijke beroepscommissie dat de gemeente niet geheel zorgvuldig had gehandeld. Niettemin was er een soort volkshetse in de media en daarbuiten begonnen, omdat men meende dat RBC gedwarsboemd werd. Terwijl de Stichting Keerpunt en wij niets anders wilden dan een kleine aanpassing van het bouwplan (verplaatsing met luttele meters en/of wijziging van de bouwvorm) zodat de bomen konden blijven staan. Maar de pers wilde of kon dit niet duidelijk uitleggen en het gevolg was dat de lindes door onbekenden zo ver rondom ingezaagd werden, dat ze dood gingen en moesten worden verwijderd. De gemeente Roosendaal heeft bij politie en justitie aangifte gedaan wegens het illegaal inzagen en biedt nu een herplant elders aan.

Vaste jurisprudentie: geen vroegtijdige kap!

Uitspraken van gelijke strekking als in Roosendaal en Nispen blijken vaste jurisprudentie van de (voorzitter van de) Raad van State te zijn geworden. Ingeval van bouwprojecten geldt, simpel gezegd: pas als bestemmingsplan en bouwvergunning definitief zijn, dus als geen bezwaar of beroep daartegen meer loopt of mogelijk is, mag een kapvergunning worden afgegeven. Onlangs werd dit weer duidelijk door de schorsing van een vroegtijdige kapvergunning bij bouwproject 'Klein Dreijen' te Oosterbeek.

De betrokken advocaat uit Arnhem verwees ook naar soortgelijke uitspraken van de voorzitter van de Raad van State uit 1988 (15.11.1988, AB 1989, nr 414) en 1983 (30.10.1983, AB 1983 nr.48). In het juridisch vakblad Administratiefrechtelijke Beslissingen (AB) stond de nog duidelijker uitspraak van 13 maart (AB 1993, nr 324) van de voorzitter van de Raad van State dat "verweerders (i.c. gemeente Den Haag) hebben ten onrechte niet de voorwaarde aan de kapvergunning verbonden dat daarvan eerst gebruik mag worden gemaakt als voor de uitbreiding (van Madurodam) benodigde bouwvergunning is verleend". Dus bij een kapvergunning die ter uitvoering van bouwplannen wordt afgegeven, hoort de standaardvoorwaarde dat de kapvergunning pas mag worden gebruikt als de bouwvergunning definitief is.

Middelbeers: illegaal rooien van houtwal aangetoond

Hoe belangrijk het is dat gewone burgers hun oren en ogen goed open houden om schade aan bomen en landschap vast te stellen, bleek in de gemeente Oost-, West- en Middelbeers waar een houtwal was gekapt. Een deskundig kontaktpersoon, de heer Hoppenbrouwers, van de Bomenstichting was nodig om een 'gewone burger' te ondersteunen, die op ongeloof bij diverse overheden stuitte. De heer Hoppenbrouwers wist onomstotelijk aan te tonen dat er echt iets aan de hand was. De gemeente heeft inmiddels een nader onderzoek gelast naar de precieze omvang en omstandigheden van dit grootschalig, illegaal vellen.

De lindes bij de voetbalvereniging RBC in Roosendaal moesten worden gekapt nadat onbekenden de bomen hadden geringd.

foto: Thom van Amsterdam

voor opname in het bestand. Maar soms blijken echte monumenten over het hoofd te zijn gezien of bepaalde gebieden slecht in kaart te zijn gebracht. Aanvullingen zijn dan zeer welkom. Genoemd mogen hier worden de inventarisaties die recent in Valkenswaard en Hilversum zijn uitgevoerd door respectievelijk onze kontaktpersonen de heer van Wijnen en de heer van de Berg. Beide inventarisaties hebben zeer waardevol materiaal voor de Bomenstichting opgeleverd.

Roosendaal en Nispen: proces gewonnen, bomen toch gerooit

Samen met de lokale Stichting Keerpunt heeft de Bomenstichting zich sterk gemaakt voor het behoud van tien lindes langs de Zwaanhoefstraat te Roosendaal. De lindebomen zouden moeten wijken voor een nieuw te bouwen VIP-tribune met lo-

De grote opknapbeurt

De Bomenstichting ondersteunt met geld uit het Bomenfonds eigenaren van monumentale bomen bij het opknappen van hun monument. In 'De grote opknapbeurt' houden wij u op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen.

Frank Moens

Bomen van de zusters Ursulinen

Wanneer je vanuit Maastricht naar Berg en Terblijt reist, wordt al snel een grote bomengroep zichtbaar aan de linkerkant van de weg. Dichterbij gekomen blijkt achter de groep een heel park schuil te gaan met daarin een prachtige verzameling oude bomen. Vroeger was het een buitenverblijf van de zusters Ursulinen, een soort recreatieplaats voor de weekenden.

Op zoek naar een woning in Maastricht, kwamen Beppie Stevens en haar man bij toeval langs dit paradijsje en waren er meteen verliefd op, vertelt Beppie ons. Zij wonen nu al weer enkele jaren in de beheerderswoning.

Toen vorig jaar tijdens een storm een zware tak van een varenbeuk afbrak en vervolgens met donderend geweld door een raam sloeg, werden ze zich plotseling ervan bewust dat er misschien iets aan de bomen moest gebeuren.

Stichting FOGI

Bij de Bomenstichting kwam het verzoek binnen om bij te dragen aan het herstel van enkele bomen, die alle als 'beeldbepalend voor het landschap' in het register van monumentale bomen zijn opgenomen. De betreffende bomen zijn alle-

maal zo'n twee eeuwen oud en vertoonden nogal wat achterstallig onderhoud. Eén boom heeft halverwege de stam een gat ter grootte van een uit de kluiten gewassen boomverzorger. Om de veiligheid te verbeteren zijn de zwaarste takken weggenomen.

Van de zes bomen die voor een onderhoudsbeurt in aanmerking kwamen, is de ruim 30 meter hoge tulpenboom een zeer fraai exemplaar. Met een zeer knoestige stam (omtrek van 4 meter) is dit de favoriet van Beppie Stevens. Drie boomverzorgers zijn drie dagen in de weer geweest om de boom op te knappen.

De Bomenstichting had in 1992 een toezegging ontvangen van het Fonds Ondersteuning Groene Initiatieven, ofwel FOGI, dat we konden beschikken over een bedrag om monumentale bomen binnen de bebouwde kom op te knappen. Dit bedrag werd aangewend voor de opknapbeurt. Op 24 juni

Impressie van de tuin rondom het voormalig klooster

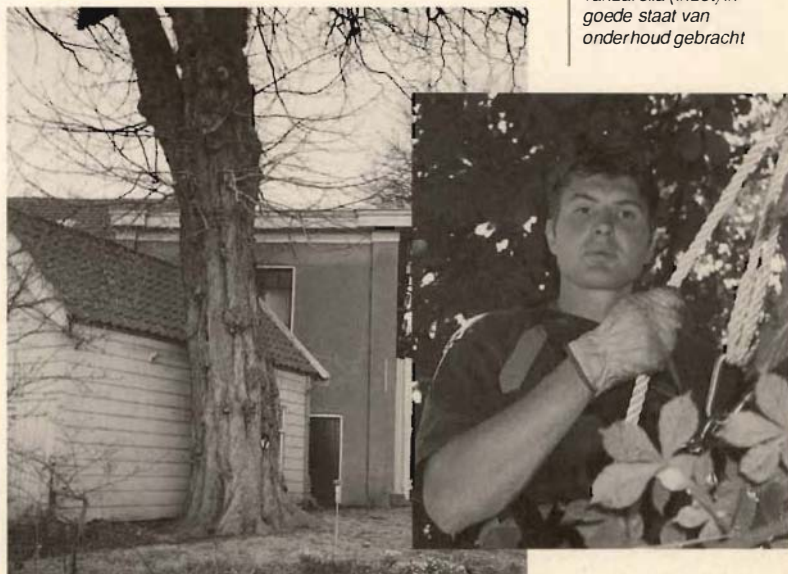
vond in het bijzijn van vertegenwoordigers van de Bomenstichting en FOGI de overhandiging van een cheque plaats. De bomen kunnen er weer jaren tegen en de heer en mevrouw Stevens hebben bij een volgende storm vast een veiliger gevoel.

De grootste paardekastanje van Kinderdijk en omgeving kan er weer tegen

Vlak naast een schuur van het huis aan de Molensstraat 228 in Kinderdijk staat een enorme paardekastanje. Met een omtrek van 4,20 meter is deze boom de dikste paardekastanje van de Alblasserwaard. De boom had dringend een onderhoudsbeurt nodig en dit was voor Bas Tanzarella, zelfstandig boomverzorger, aanleiding om bij wijze van reclame voor zijn bedrijf de boom belangeloos op te knappen.

Op 10 juni gaf hij een boomverzorgersdemonstratie volgens de huidige regelen der kunst voor pers en belangstellenden. Behalve het wegzagen van dood hout moest er ook door storm ontstane schade worden bijgewerkt. Bas meldde van hoog uit de kroon dat hij een schitterend uitzicht had over Kinderdijk en de vele molens. De boom kan er hopelijk weer jaren tegen. Door de berichten in de lokale pers geniet de boom nu meer bekendheid dan voorheen.

De grootste paardekastanje van Kinderdijk is door boomverzorger Bas Tanzarella (inzet) in goede staat van onderhoud gebracht

BOSSEN IN THERAPIE

Wetenschappelijk onderzoek naar resonantietherapie voor bossen

Roelie de Weerd

Onze bossen zijn ziek. Of het nu komt door de zure regen of door veranderingen in de atmosfeer, een feit is dat de vitaliteit van onze bossen hollend achteruit gaat. De tijd dat de bomen vanzelf tot in de hemel groeiden is voorgoed voorbij. Ons milieu is verziekt en wij kijken toe. Terwijl de bossen kreunend om hulp roepen, hakken wij hout voor de open haard en kruipen onder de elektrische deken. Morgen zien we wel weer. Maar er is hoop. Er daagt enig licht achter de horizon. Zieke bossen kunnen genezen door resonantietherapie. Die therapie kan op honderden kilometers afstand worden toegepast. Dat klinkt onwaarschijnlijk en te mooi om waar te zijn. Is dat oosterse magie? Parapsychologie? Een wetenschappelijke ontwikkeling?

Drs. Willem Beekman van de Landbouwuniversiteit Wageningen. "Dat de therapie werkt is zeker. Maar hoe, dat moet nog hard gemaakt worden."

In het Duitse dorpje Weilerswist, onder de rook van Keulen, zetelt het Institut für Resonanztherapie (IRT), dat in 1986 werd opgericht. Vanuit dat dorpje worden bossen over de wereld behandeld.

Afstand is geen enkel probleem. De laatste jaren heeft het IRT verschillende experimenten uitgevoerd, o.a. op enkele bospercelen bij Staverden en Welna op de Veluwe. Die zieke bossen knapten zienderogen op. Hoe dat kan is moeilijk te verklaren. Maar medewerkers van de Heidemij in Arnhem en van het Geldersch Landschap konden er niet om heen: de bossen zijn vitaler geworden. Men heeft dit objectief vastgesteld met een kroondichtheidsmeter. Die behandeling heeft drie

resultaten, terwijl de behandelde eiken 52% scoorden. De niet behandelde beuken werden in die drie jaar 180% slechter, terwijl de behandelde beuken 5% beter werden. Deze therapie leverde bij de bossen van Welna vergelijkbare resultaten op. De resultaten zijn gecontroleerd door wetenschappers, waaronder Drs. Willem Beekman, bioloog en docent bij de Vakgroep Ecologische Landbouw van de Landbouw Universiteit in Wageningen. "Ik weet dat het werkt, maar ik puzzel nog over een verklaring," zei Beekman. "Ik ben wetenschapper, dus wil ik graag weten hóe het werkt." Overigens kunnen er niet zo maar groene bossen terug getoverd worden. De therapie kan de bossen alleen een stuk vitaler maken, waardoor zij er op eigen kracht weer een tijd tegen kunnen. Aan de oorzaak van de zieke bossen (de milieuvervuiling) kan deze therapie niets doen.

Vormresonantie

Hoe die resonantietherapie werkt is een ingewikkeld en boeiend verhaal. De therapie is gebaseerd op onderzoek van de Engelse bioloog Rupert Sheldrake. Hij heeft een theorie ontwikkeld over morfische velden, d.w.z. de leer van het ontstaan van vormen in de natuur. Een cel bevat alle genetische informatie om uit te groeien tot een volledig organisme. De uiteindelijke vorm van zo'n organisme is steeds hetzelfde. Op zich is dat al onbegrijpelijk en wetenschappelijk moeilijk te verklaren. Het is te vergelijken met de werking van een televisietoestel. Als Peter Timofeeff het weer voorspelt, is hij lijfelijk in de studio in Hilversum aanwezig. Wij zien alleen zijn beeld op de buis. Dat beeld is exact gelijk aan de werkelijkheid. Het kan alleen maar hem voorstellen en niemand anders. Dat oorspronkelijke beeld wordt als radiogolven uitgezonden, met een antenne ontvangen en omgezet tot

resultaten waren opzienbarend. Zo bleek dat de niet behandelde eiken bij Staverden 16% beter wa-

een beeld dat wij op de beeldbuis zien. Volgens de theorie van Sheldrake is de relatie tussen vormveld en materie vergelijkbaar met resonantie. Resonantie bij stemvorken berust op het overdragen van trillingen in de lucht. Vormresonantie draagt informatie over. Een vormveld is drager van informatie. Hoe dat precies werkt is moeilijk kort samen te vatten. We nemen dus maar aan dat in elk punt in de ruimte velden van alle organismen aanwezig zijn, die informatie bevatten. Die morfische velden of vormvelden veroorzaken vibraties en resoneren met velden met dezelfde informatie en dezelfde vorm. Alleen gelijkvormige systemen kunnen informatie aan elkaar doorgeven. De kracht van de resonantie wordt sterker naarmate de gelijkvormigheid groter is tussen structuren die vibraties uitzenden en structuren die vibraties resoneren.

De Duitse arts dr. Irene Lutz (oprichtster van het IRT) en de Nederlandse bioloog ir. Hans Andeweg gebruiken deze theorie als basis voor de resonantietherapie in de behandeling van de bossen. Als gelijkvormigheid van doorslaggevende betekenis is en structuren die gelijkvormig zijn met elkaar resoneren, dan kan volgens Lutz en Andeweg ook met een luchtfoto worden gewerkt. Een luchtfoto van een bos vertoont overeenkomst met dat bos in werkelijkheid. De op het eerste gezicht willekeurige verzameling van zwarte, grijze en witte puntjes van zo'n foto is op zo'n unieke manier geordend, dat zij een natuurgetrouwe afbeelding geeft van het werkelijke beeld. Het kan alleen maar dat bos voorstellen en niets anders. Foto en bos zijn gelijkvormig. Een gedetailleerde topografische kaart kan ook zo opgevat worden. De getekende vorm op de kaart is gelijk aan de contouren van het bos in werkelijkheid. De foto of de kaart is de resonator, die resoneert met het vormveld van het betreffende bos of ecosysteem. Deze resonator (de luchtfoto) kan worden gezien als een antenne, die in contact is met het morfische veld van het afgebeelde bos.

Het is te vergelijken met radiogolven. Radiogolven zien wij ook niet, we merken er evenmin iets van, maar ze zijn wel overal aanwezig. Met een goede antenne kunnen we radio Moskou of zelfs Jakarta ontvangen. Dat zijn afstanden van duizenden kilometers en dat vinden we allemaal heel gewoon. Hetzelfde geldt voor de vormvelden. Die kunnen ook over de hele wereld opgevangen worden. Om er mee in contact te komen hebben we een goede antenne nodig. Een resonator dus.

Voor een optimale ontvangst van radiogolven of televisiebeelden moet de antenne worden gedraaid op het dak van het huis. Dat geldt ook voor de resonator. De foto moet worden gedraaid om een optimale resonantie te krijgen. Dat punt wordt het Critical Rotation Point (CRP) genoemd. Pas vanuit die stand is een behandeling mogelijk. Hierbij wordt gebruik gemaakt van radionische apparatuur.

Uitstraling

Voordat aan de behandeling van een bos wordt begonnen, doet het IRT een aantal waarnemingen. Men bepaalt eerst de vitaliteit van het bos door naar de kronen te kijken, de lichtdoorlatendheid te meten en de aantasting van de schors op te ne-

men. Ook de zuurgraad van de bodem wordt gemeten. Zo wordt een heel lijstje afgewerkt. Een visuele waarneming van wat er aan het bos

mankeert. Aan de hand van die waarnemingen wordt bepaald wat men in het systeem wil verbeteren. Tot zover is er niets mystieks aan de hand. "Wat het IRT er dan aan toevoegt is vrij uniek," legde Beekman uit. "Zij gaan ervan uit dat alle organismen of ecosystemen een soort veld om zich heen hebben: een uitstraling. Mensen en dieren, maar ook de bodem, planten en bomen hebben een uitstraling. Je kunt die energetische uitstraling tot op de centimeter nauwkeurig met je handen voelen. Dat wist ik ook niet," biechtte Beekman op.

"Heb jij groene vingers?" vroeg hij onverwacht. "Ik geloof in groene vingers," vervolgde hij. "Ik wil proberen te bewijzen dat je met positieve aandacht planten kunt stimuleren. Ik denk dat er een bewustzijnsrelatie tussen mens en plant is. Dat ons bewustzijn - waarvan liefde en aandacht voor de planten voor mijn gevoel een aspect is - op een of andere manier resoneren met de groeiprocessen van de plant. Dat is allemaal nog te begrijpen. Wetenschappelijk natuurlijk niet, maar voor je gevoel wel. Er is direct contact. Je kunt leren om die uitstraling te voelen. Ik heb het ook geleerd." *Hoe voel je een uitstraling met je handen? Is dat een soort meditatie?*

Resultaat van de resonantietherapie. De kroon van een naaldboom voor de behandeling, maart 1988 en twee jaar later, maart 1991. De boom ziet er stukken vitaler uit. (Foto Instituut für Resonanztherapie)

"Nee, het is geen meditatie. Je moet je concentreren," legde Beekman uit. "Ik ga voor een boom staan en maak me helemaal leeg. Innerlijk concentreer ik me op die boom en ga er vragen aan stellen. Die boom heeft mij iets te zeggen, daar moet ik ruimte voor maken.

Met mijn handen tast ik dan de uitstraling af. Op een bepaald punt voel je een klik of een prikkeling in je handpalmen. Bij sommige bomen is die uitstraling heel dun, bij andere bomen is die heel dik. Ik raak de stam ook altijd even aan. Op die manier kun je de vitaliteit, de energetische uitstraling van de boom waarnemen. Dat is de intuïtieve waarneming."

Als bomen een uitstraling hebben, kunnen ze elkaar dan ook opladen met hun energie?

"Jazeker, er is een uitwisseling. Om die reden behandelt het IRT niet de individuele boom, maar het hele systeem. Zij gaan ervan uit dat er een onderlinge uitwisseling plaats vindt van bodemleven, van de schimmels in de bodem, de wormen, de insecten, enz. Door die onderlinge uitwisseling werkt het hele systeem zich zelf op naar een hoger niveau van vitaliteit. Dus ook de energie. Het gaat om een totaal behandeling. Vandaar al die verschillende waarnemingen."

Het behandelingsplan

Na die waarnemingen volgt een behandelingsplan, zoals een arts bij een patiënt de diagnose stelt en daarop zijn behandeling baseert. Alle gegevens worden in de computer gestopt. De luchtfoto of topografische kaart van het bos wordt in de juiste stand gedraaid (het CRP) en met een digitaliseer-apparaat ingelezen. Met ingewikkelde wiskundige berekeningen wordt hij op het beeldscherm omgevormd tot een resonator. Die resonator is dan aan de ene kant afgestemd op de informator en aan de andere kant op het morfisch veld, het bos. Vervolgens kan de behandeling beginnen. Zo'n behandelingsprogramma wordt 2 tot 4 uur per dag, gedurende 5 dagen per week uitgevoerd. Zo pulsen zij de informatie in het resonerende veld, dat desnoods aan de andere kant van de wereld ligt. Tussendoor sonderen zij steeds hun behandeling en wordt die behandeling indien nodig bijgesteld. De duur van zo'n behandeling is afhankelijk van de toestand van het bos en de verstorende milieu-invloeden. Gebleken is dat een bos minstens drie jaar behandeld moet worden. Die behandeling is erop gericht zichzelf overbodig te maken.

Maakt het ook uit hoe oud een bos is en hoe slecht het er aan toe is?

"Dat maakt wel uit. In principe is elk bos te behandelen. Volgens het IRT is een bos dat bijvoorbeeld door zure regen tezeer is aangetast niet meer te redden. De patiënt is dan opgegeven. Zij hebben daar wel iets anders op gevonden. Het IRT is bezig met bosgeneratie in de Bohemen. Daar gaat het om grote bosgebieden van duizenden hectare, die er vreselijk slecht aan toe zijn. Die bossen vormen een crisissituatie in Europa. Zij zijn niet meer te behandelen. Dus gaan ze het zaad van die verschillende bomen behandelen. De bomen uit dat gevaliseerde zaad worden weer in die bossen ingeplant. Zij hebben dan een grotere vitaliteit en zijn beter tegen de omstandigheden daar opge-

wassen dan de bossen die er nu staan.

Dat is bosgeneratie. Zo worden die bossen daar opgekrikt. De resonantietherapie op die bossen daar is eigenlijk een symptoombestrijding. De patiënt wordt opgelapt, maar aan de oorzaak kunnen zij niets doen. Die oorzaak is de milieuvervuiling."

Als er al behoorlijke resultaten met de resonantietherapie bereikt zijn, waarom is er dan zo weinig van bekend en waarom wordt het niet massaal op aangetaste bossen toegepast?

"Het is nog duidelijk in een experimenteel stadium. Men is vanaf 1986 bezig. Er zijn behalve in Nederland ook in andere Europese landen al bossen behandeld. Op basis van hun eigen waarnemingen is voor hen de therapie voldoende bewezen. Maar ze zijn geen wetenschappelijke instelling. Als je verder wil met die therapie en subsidie wilt krijgen, moet je het eerst wetenschappelijk laten vaststellen. Het bewijs moet keihard zijn. Er is veel bewijs nodig om de scepticiteit te overtuigen."

Wetenschappelijk onderzoek

De vakgroep Ecologische Landbouw van de LU in Wageningen gaat met het IRT een groot wetenschappelijk onderzoek opzetten. Dat onderzoek is in voorbereiding en duurt vier jaar. De proef wordt in Nederland opgezet met een bosperceel van 800 hectare. Er is nog geen locatie gekozen. Natuurmonumenten en het Geldersch Landschap zijn bereid om een terrein ter beschikking te stellen. Zij willen ook aan de behandeling meewerken. Men hoopt twee locaties te vinden om te kunnen vergelijken. Op basis van de ervaring die in Duitsland werd opgedaan, wil men grotere oppervlakten behandelen. Een grotere oppervlakte levert meer kwaliteit van het ecosysteem op. Bij ecosysteem-behandeling moeten alle systemen er uitgelicht worden. De bodemschimmels, de wormen, maar ook de lagere planten en de mossen. De struiken en de bomen in verschillende lagen. Daarbij wordt gelet op kroonlagen, kroonvorming en lichtdoorlatendheid. Het wachten is op subsidie van de ministeries van VROM en Landbouw. Het is de bedoeling dat onderzoekers er op promoveren of al gepromoveerde onderzoekers erover publiceren.

"In het onderzoek doet het IRT de behandeling en iemand anders de waarnemingen," zei Beekman. "Voor die waarnemingen hebben wij iemand op het oog die niets ziet in de hele resonantietherapie. Dat is een soort 'double blind' opzet waar je wetenschappelijk het meest aan hebt. Na vier jaar kunnen we dan zeggen: dit zijn de sterke en de zwakke kanten van de resonantietherapie. Dan heb je het wetenschappelijk natuurlijk veel harder gemaakt."

Kan met resonantietherapie ook negatief gemanipuleerd worden?

"Daar heb ik zelf ook lang het hoofd over gebroken. Het IRT beweert dat het niet kan. Hun ervaring is, dat alleen positieve informatie door het systeem kan worden opgenomen. Als je negatieve informatie wil toedienen, sluit het systeem zich zelf af. Dan blokkeert de energie. Het is een min of meer homeopathische behandeling, een gave om te genezen. De rest van de behandeling wordt aan apparaten overgelaten.

Het is niet uitsluitend een techniek. Je moet het

koppelen aan je eigen morele inhoud. Je moet de morele verantwoordelijkheid voor wat je aan het doen bent heel sterk voelen. Wetenschappelijk kun je me daar natuurlijk op afschieten. Het staat haaks op de gebruikelijke denkwijze. Alles wat niet wetenschappelijk kan worden bewezen, wordt verhuisd en verketterd. Dat is bijgeloof. Dat is New Age. Ik vind dat geen wetenschappelijke houding. Bij acupunctuur en homeopathie is dat net zo. Onze westerse geneeskunde kan daar niks mee. Naarmate de resultaten sterker worden, komen er meer onderzoekers die het wel accepteren. Op die manier ben ik ook met de resonantietherapie bezig. Ik accepteer het als onderzoekbaar. Verschijn-

selen kun je altijd vaststellen, dus ben ik met wetenschap bezig. Waar ik de komende vier jaar achter wil komen is: Wat resoneert er met wat? Wat is de rol van de mens daarin? Wat is de intentie, de positieve en negatieve gedachte? Zo zijn er veel meer vragen die onderzocht moeten worden."

"De resonantietherapie lost natuurlijk niet het milieuprobleem op," benadrukte Beekman nog eens. "Die therapie is bedoeld om de veerkracht van de bossen te herstellen, het leven van de chronisch zieke bossen te verlengen. Dat geeft de overheden iets meer tijd om het milieuprobleem op te lossen."

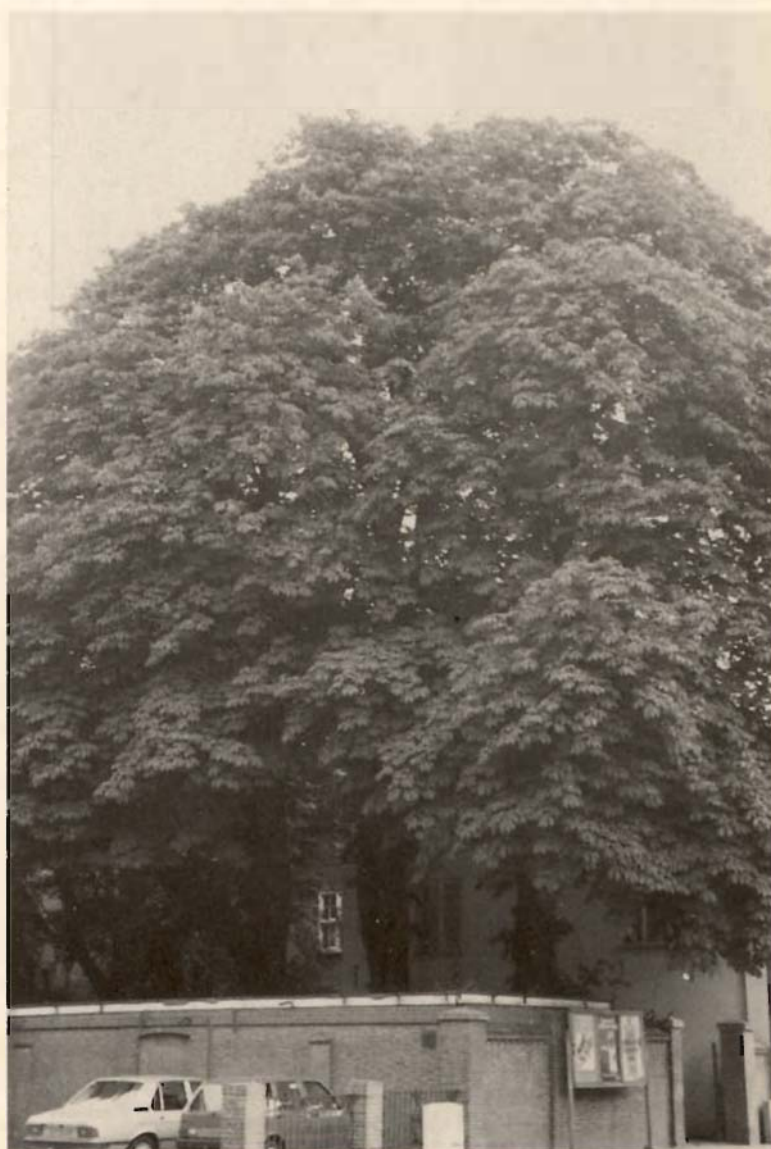
Samenwerking tussen de Stichting VSB Fonds en de Bomenstichting gaat door!

In samenwerking met de Stichting VSB Fonds worden vanaf 1994 monumentale bomen, verspreid over heel Nederland opgeknapt. In het begin van dit jaar diende IJsselstein als proefproject. Naar aanleiding van de opening van een filiaal van de VSB Bank werden in IJsselstein 7 monumentale bomen gerestaureerd. Ook werd er een Toekomstboom aan de gemeente aangeboden. Een Toekomstboom is een jonge boom die de gelegenheid zal krijgen monumentaal te worden.

Op deze wijze wordt een aanzienlijke bijdrage aan het Bomenfonds gerealiseerd. Het is de bedoeling dat iedere keer als er een filiaal van de VSB Bank geopend wordt, waar nodig, de monumentale bomen bij particuliere eigenaren opgeknapt worden. Deze opknopbeurt zal enkele maanden na de opening plaats vinden. Het groenvoorzorgingsbedrijf BTL uit Haaren zal deze opknopbeurt uitvoeren. Het renoveren van deze bomen wordt op een feestelijke manier gevierd door het planten van de Toekomstboom. Hiervoor wordt altijd een locatie uitgezocht waar de boom tot in lengte van tijden kan groeien. Wij houden u in de loop van 1994 op de hoogte van de gemeenten die voor dit project in aanmerking zullen komen.

Christian Scheres

Deze groep paardekastanjes aan de Hoofdstraat in Veghel werd met steun van het VSB fonds opgeknapt.

Utrecht bomenstad

wetenswaardigheden
en verhalen over
Utrechts waardevolle
bomen

f 35,-

(incl. porto)
te bestellen bij de
Bomenstichting

Advies en Uitvoering

- Groeiplaatsverbetering
- Snoeiwerkzaamheden
- Verplantingen

Oranjewoud Sectie Groen/Boombeheer

Telefoon 05920-44099

Mr. B.M. Visser

*Juridisch Raadgever
Natuur Bos en Landschap*

*Hessepas 23, 6931 HK Westervoort
telefoon en fax: 08303 - 11062*

Bomendienst

heidemij

Realisatie

Postbus 177, 7300 AD Apeldoorn

055-334411

Rayonkantoren te
Emmen, Haaren, Maarsen,
Roermond, Bruinisse,
Stein, Roosendaal,
Oss, Veldhoven,
Ulrum.

Hoofdkantoor Haaren
Rijksweg 11
Postbus 24
5076 ZG Haaren
tel. 04117-2036
fax 04117-2649

BTL Uitvoering

[Groenvoorzieningen

**b.v. bureau voor tuin- en
landschapsverzorging**

AANLEG

Aanleg beplantingen, cultuurtechnische werken,
tuinen, sport- en recreatieterreinen, bossen.

BEHEER

Onderhoud en beheer van stedelijk groen, recreatieparken,
sportterreinen, tuinen en bossen, boomverzorging.

Monique Oosterwijk vierde feest met bomen

De viering van de Nationale Boomfeestdag vond dit jaar op 24 apri plaats. Christian Scheres keek samen met Monique Oosterwijk terug naar de landelijke manifestatie en sprak met haar over de toekomstplannen van de Boomfeestdag. Monique Oosterwijk was de motor van de Stichting Nationale Boomfeestdag. Na haar studie kwam zij eerst als tijdelijk en later als vaste medewerker - in de functie van bureausecretaris - in dienst bij de stichting. Per 1 oktober treedt Monique in dienst van het bedrijf van haar vader.

foto: Christian Scheres

Christian Scheres

De centrale viering van de Nationale Boomfeestdag in Breda is al weer een tijdje achter de rug. Hoe heb je deze dag ervaren?

Zelf vond ik het thema van dit jaar erg leuk: Bomen en Recreatie. De milieudienst in Breda had voor Bredase basisscholen o.a. met ons lesmateriaal in de hand een ontwerpwedstrijd ontwikkeld voor een eigen recreatiebos.

Op de dag zelf vond de prijsuitreiking van deze ontwerpwedstrijd plaats en prins Constantijn plantte samen met een aantal kinderen de eerste boom van het recreatiebos. Er heerste bij deze viering een zeer ontspannen en gemoedelijke sfeer. De sprekers die normaal gewend waren om voor een volwassen publiek een verhaal te houden slaagden er goed in de juiste toon te vinden voor kinderen. Wanneer er toch nog een moeilijk woord viel werd dit onmiddellijk op een leuke manier de kop ingedrukt door Marga van Praag van het Jeugdjournaal, die deze dag presenteerde.

Waar komt het idee van de Nationale Boomfeestdag eigenlijk vandaan?

Het idee is geboren bij de FAO, de voedsel- en landbouw organisatie van de Verenigde Naties. Zij maakte zich bezorgd over de onoordeelkundige ontbossing in veel landen, met als gevolg erosie en woestijnvorming. Om de mensen bewuster te maken van de waarde van bomen werd het jaarlijks te vieren "World festival of trees" in het leven geroepen. Naar aanleiding hiervan werd in 1955 in Nederland een comité opgericht met als doel de belangstelling voor boom en bos bij het publiek te vergroten, beginnend bij de jeugd. Hier werd het idee geboren om een Boomplantdag te organiseren, waarbij kinderen hun eigen boom zouden planten.

Oorspronkelijk was de Boomplantdag ondergebracht bij Staatsbosbeheer. In 1989 kreeg de Boomplantdag eigen statuten en een eigen bestuur en werd het de Stichting Nationale Boomfeestdag. Vanaf dat moment waren wij een onderdeel van de directie van het Ministerie van LNV en uiteindelijk zijn we bij de directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna/Informatie en Kenniscentrum (NBLF/IKC) terechtgekomen, waar we nu nog steeds zitten.

Hoe verloopt de organisatie van de Nationale Boomfeestdag?

Wij werken op basis van vijfjarenplannen voor de thema's van de jaarlijkse centrale vieringen. Aan de hand van een thema beginnen wij zo'n anderhalf jaar van te voren met de ontwikkeling van het lesmateriaal. Dit lesmateriaal moet voor de planning van het nieuwe schooljaar binnen zijn bij de diverse basisscholen. Scholen worden benaderd via de gemeenten en de gemeenten weer door ons. Daarnaast wordt een lokatie uitgezocht voor de centrale viering. Hiervoor kunnen gemeenten zich aanmelden. Via een aantal selectiecriteria zoals geld, ruimte en de steun van B&W wordt een gemeente geselecteerd. Aan de hand van het thema en de wensen van deze gemeente wordt de inhoud van de centrale viering bepaald. Vaste 'ingrediënten' zijn altijd kinderen en bomen. Verder worden door de provinciale commissies plaatselijke boomfeestacties verzorgd.

Wat zijn jou toekomstverwachtingen voor de Stichting Nationale Boomfeestdag?

Vanwege ontwikkelingen binnen het ministerie en ruimtegebrek is het de bedoeling dat wij zo snel mogelijk een zelfstandige stichting worden. Op dit moment is het plan tot verzelfstandiging bij het ministerie ingediend en wachten we op een antwoord. Het is de bedoeling dat we een plek krijgen binnen het nieuwe pand van de Bomenstichting. Wanneer wij zelfstandig worden bestaat de kans dat wij de samenwerking met provinciale coördinatoren die allen in dienst zijn bij LNV, zullen verliezen. Dit zou betekenen dat wij hiervoor een alternatief moeten vinden. Als zelfstandige stichting kun je ook niet meer leunen op de enorme facilitaire ondersteuning die wij nu hebben. Toch nemen wij liever nu stappen dan het risico te lopen door het ministerie afgestoten te worden. Het beleid op dit moment bij het ministerie luidt namelijk: terug naar de kerntaken en een duidelijkere scheiding tussen uitvoering en beleid waarbij de uitvoerende taken zoveel mogelijk verzelfstandigd worden.

Eerder gepubliceerd in
Groei & Bloei nr. 2/1993,
maandblad van de
Koninklijke Maatschappij
voor Tuinbouw en
Plantkunde.

Beschadiging van fruit- en sierbomen (1)

Hoe gaat u er mee om?

Marjan van Elstrand/Wim Bosman

Door allerlei oorzaken kunnen er wonden en holten ontstaan in bomen. In de beroepsfruitteelt worden beschadigingen en aantastingen zeer intensief behandeld en bestreden, omdat fruitbomen veel kwetsbaarder zijn en een andere functie hebben dan sierbomen. In de beroepsboomverzorging is de wondbehandeling de afgelopen tien jaar juist veel minder intensief geworden, omdat onderzoekers hebben ontdekt dat gewone bomen zelf vaak uitstekend op verwonding reageren.

Een goed uitgesneden en
afgedekte kankerwond
kan mooi genezen

foto: Wim Bosman

Dit artikel beperkt zich tot de behandelingswijze bij fruitbomen. In een volgend Bomennieuws publiceren we het tweede deel, dat zich richt op de verzorging van beschadigingen bij sierbomen.

Fruitteelt

In de fruitteelt wordt veel waarde gehecht aan gezonde en gave bomen. De fruitboom wordt in de eerste plaats gezien als een produkt dat in goede conditie moet zijn om optimaal aan het doel te kunnen beantwoorden. Voor de beroepsteler is het produktievermogen van een boom van meer belang dan voor een liefhebber. Vaak zullen in dat laatste geval de sierwaarde en het milieuaspect van de boom een belangrijke, zo niet de belangrijkste rol spelen. Maar ook dan is de gezondheid van de boom van betekenis. Bij fruitbomen dringen veel ziekten binnen via wonden. We hebben dus te maken met wondparasieten. Door een goede wondverzorging kunnen bepaalde aantastingen worden voorkomen. Met verwondingen aan ons eigen lichaam springen we toch ook niet roekeloos om, al hebben we een zeker afweermecanisme.

Infecties

Bomen die in een goede conditie verkeren, kunnen zich over het algemeen goed van verwondingen herstellen. Zolang de wonden open liggen is er echter kans op infectie. Om die infectiekans te verminderen moeten de wonden voor zover mogelijk worden beschermd tegen indringers. De meeste vruchtbomen bezitten in onvoldoende mate het afweermecanisme om bepaalde ziekten buiten te houden. We moeten ze dus een handje helpen. Wonden zijn er in verschillende afmetingen en in verschillende perioden. Ze kunnen ontstaan door snoei, takbreuk, vorst en hagel, wind en bladval, door insecten, door wild en gevogelte. Wondparasieten zijn bijvoorbeeld: vruchtboomkanker, bacteriekanker, bacterievuur, loodglans, Monilia, Gloeosporium, Phytophthora, Phomopsis viticola, stengelziekten bij framboos, besseglassvlinder, wilgehoutrups, appelglasvlinder, schorsboorder en Botrytis. Sommige tasten de boom of struik zelf aan; andere komen ook, of vooral, op vruchten voor. Vruchtaantasting laten we hier verder buiten beschouwing. Grote wonden kunnen worden behandeld met een wondafdekmiddel. Kleine wond-

jes trachten we te beschermen door een bespuiting. Voor een adequate bescherming is het nodig iets van de ziekteverspreiding te weten. Grote wonden hebben uiteraard meer kans op infectie dan kleine. Een glad afgewerkte snoeiwond heeft een kleinere oppervlakte dan een ruwe wond. Werk dus netjes en gebruik goed en scherp snoei gereedschap. Maak bij het snoeien van takken geen grotere wond dan nodig is. Zaag een tak daarom niet zeer kort af, maar spaar de takkraag. De wond is dan kleiner en u spaart levenskrachtig weefsel, dat voor een goede overgroeiing kan zorgen.

Takbreuk geeft verhoudingsgewijs grote en gesplinterde wonden met veel infectiebaar oppervlak. Afhankelijk van tijd en situatie snoeit u deze breuktakken zo gauw mogelijk af.

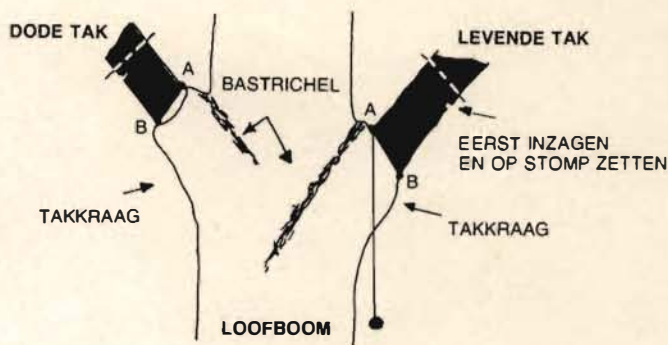
Wondparasieten bij fruitbomen.

Vruchtboomkanker (*Nectria galligena*) tast voornamelijk appels aan, in mindere mate peren en enkele andere soorten. Vooral jonge bomen zijn erg vatbaar, maar per ras zijn er grote verschillen. Op oudere bomen zien we vaak wratachtige, inactieve kankers die de tak gedeeltelijk afsnoeren maar niet verder gaan. Herstel komt ook niet voor. In het najaar vindt de belangrijkste verspreiding plaats vanuit de actieve kankers. Snijd deze tijdig goed uit en dek de wond goed af. Ook vroege snoeiwonden moet u afdekken en bespuiten. Tijdens de late pluk en geforceerde bladval ontstaan veel infecteerbare wondjes. Deze kunt u beschermen door bespuiting met een geschikt fungicide. Bij nat weer vindt de verspreiding en infectie plaats.

Bacteriekanker (*Pseudomonas syringae*) dringt via kleine wondjes binnen bij steenfruit, vooral kersen. Aangetaste takken worden voldoende diep weggenomen en de wond bedekt u met een wondpasta. Kleine wondjes van bloem- en bladval beschermt u met koperoxychloridebespuitingen. Rond de bloei komt de meeste infectie voor.

Bacterievuur (*Erwinia amylovora*) komt vooral voor op peren en verwante heesters. Ernstig zieke exemplaren verwijderd u helemaal. Aangetaste takken snoeit u tot ruim in het gezonde deel terug. De wond wordt ontsmet met spiritus en daarna afgedekt met een wondafdekmiddel. Kleine wondjes van bijvoorbeeld hagel- of insektenschade en nabloei kunt u beschermen met een fungicidebespuiting. Rond de nabloei ligt de belangrijkste infectiekans. Ontsmet steeds uw snoeigereedschap met bijvoorbeeld spiritus. Infectiebronnen zorgvuldig opruimen.

Loodglans (*Chondrostereum purpureum*) komt bij verscheidene fruitsoorten voor, vooral bij pruimen en verwante heesters. De verspreiding vindt vooral in het najaar en de winter plaats. In die periode snoeit u bij voorkeur niet, tenzij de wonden meteen worden afgedekt. Takbreuk in het najaar, zoals bij 'Victoria' vaak voorkomt, levert groot infectiegevaar. Soms wil men van de gebroken takken nog oogsten met alle gevolgen van dien. Zo'n wond kan niet afgedekt worden met een pasta, maar alleen via een bespuiting met een fungicide. Direct na de oogst (liever eerder) de tak glad afsnoeien en de wond behandelen. Aangetaste takken genezen niet. Snoei ze diep weg en ruim alle zieke delen grondig op.

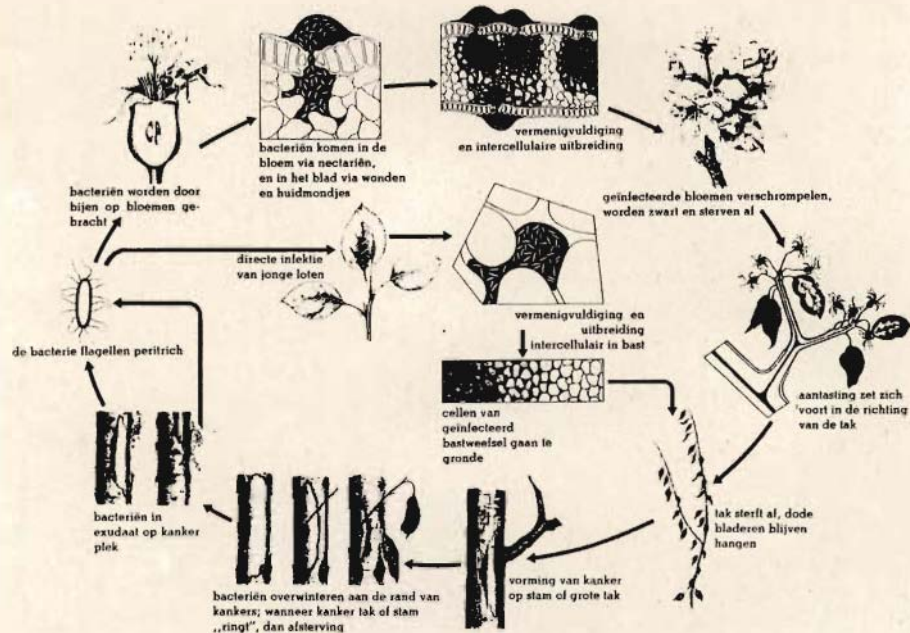

De wiggehoutrups is zeer schadelijk. De rups heeft drie jaar nodig om zich volledig te kunnen ontwikkelen in de stam van vruchtbomen en ander loofhout. In appel en peer kan de ontwikkeling een jaar korter duren. In het derde jaar verpopt de inmiddels 10 cm lang geworden rups zich. De ongeveer 4,5 centimeter lange vlinder leeft na het verpoppen slechts enkele maanden.

Foto's :
A. van Frankenhuyzen

Cyclis van bacterievuur.

bron: ontwerp leerstof
middelbare, hogere
tuinbouwscholen en
vakscholen.

Tak- en bloesemsterfte (*Monilia fructigena*) komt vooral op kersen en pruimen en verwante sierheesters voor en kan ernstige vormen aannemen. Via kleine wondjes van knopschubben komt de schimmel in het voorjaar binnen. Door bespuitingen in het schuivingsstadium en in de volle bloei kunt u deze aantasting voldoende voorkomen.

Stambasisrot (*Phytophthora cactorum*) tast vooral de bast van de stam en dikke takken dicht bij de grond aan van appels van het 'Cox's Orange Pip-pin'-type. De bast rot dan geleidelijk helemaal weg. De infectie komt via allerlei kleine bastverwondingen binnen onder warme, vochtige omstandigheden. Voorbehoedend kan men de stammen en dikke takken bestrijken of bespuiten met koperoxychloride plus hechter. Zieke bastdelen snijdt u ruim uit. Behandel de wond met een afdekmiddel.

Dode-armziekte bij druif (*Phomopsis viticola*) komt binnen via snoeiwonden. Snoei zieke delen tot ruim in het gezonde hout uit en dek de wond af

met een goede wondpasta. Heeft de ziekte zich ergens geopenbaard, behandel dan voorbehoedend alle grotere snoeiwonden.

De **Besseglasvlinder** (*Synanthedon tipuliformis*) legt haar eitjes bij de snoeistompjes van vooral rode bes en verwante heesters. Als de vlinders actief zijn, in juni-juli, kunnen bespuitingen met een pyrethroïde goede beveiliging bieden. Spuit alleen bij dreigende aantasting en houdt de veiligheids-termijn in de gaten.

Appelglasvlinder (*Aegeria myopaeformis*) en **schorsboorder** (*Enarmonia formosana*) kunnen plaatselijk veel schade aanrichten. De vlinders leggen hun eieren bij beschadigingen en zijn actief van mei/juni tot september. Op plaatsen met veel dreiging kunt u spuiten met een pyrethroïde. Beschadigde delen worden uitgesneden en behandeld met een wondpasta.

De **wilgehoutvlinder** (*Cossus cossus*) legt haar eieren eveneens bij wonden. De wilgehoutrups is vrijwel niet uit te snijden. Behalve wilg worden diverse fruitsoorten belaagd. Waar deze rups regelmatig gesignaleerd wordt, moet u de wonden beschermen. De grote rups verblijft lange tijd in de stam.

Stengelziekten bij frambozen en andere, komen binnen via bastscheurtjes en wondjes van de frambozeschorsgalgmug. Deze laatste dient u te bestrijden met koperoxychloride.

Wondafdekmiddelen.

De in de fruitteelt gebruikte wondafdekmiddelen bevatten als regel een fungicide waardoor schimmels gedood of tegengegaan kunnen worden. Voor het merendeel zijn het zachtwerkende middelen die het levende weefsel niet aantasten en de overgroeiing dus ook niet vertragen. Bij het voorkomen van sporulatie bij kanker worden soms wel scherpere middelen ingezet als kopernaftenaat of vruchtboomcarbolineum. Als deze op open wonden worden toegepast, kan er van enig inbranden sprake zijn. Anderzijds is hun effectiviteit bij de kankerbestrijding erg waardevol. Door een juiste wondbehandeling kunnen veel wondparasieten bij fruitbomen onderdrukt worden. De toepassing is aan tijd en regels gebonden en de cultuurzorgen moeten erop aansluiten.

Een vrouwelijke
besseglassvlinder op de
rode bes
'Jonkheer van Tets'

foto:
A. van Frankenhuyzen

Iepeziekte neemt snel toe!

In het vorig nummer kondigden we al aan dat de iep bij een ongewijzigd beleid dreigt uit te sterven. Tot 1991 werd de bestrijding van de iepenziekte landelijk geïntegreerd en gefinancierd. Nu moeten de afzonderlijke eigenaren zelf hun zieke iepen opruimen. Inmiddels is de zomer voorbij en zijn de resultaten van een eerste inventarisatieronde van de stand van zaken van dit jaar bekend.

De meeste gemeenten die benaderd zijn melden dat de situatie dit jaar erger is dan vorig jaar. "Dweilen met de kraan open", zo krijgen we veelal te horen. Vooral de kustprovincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Zeeland worden weer net als vorig jaar zwaar getroffen. Westerschouwen is bezig met het opruimen van 10.000 zieke iepen. De gemeente Bloemendaal heeft reeds 600 iepen moeten vellen. In Den Haag is de eindscore van vorig jaar overtroffen. Amsterdam, Leiden, Bergen, Vlaardingen, Haarlem en Goes kennen of verwachten alle een stijging van het aantal gevallen van iepenziekte ten opzichte van vorig jaar.

Buiten de kustprovincies zijn vooral iepen in Midden-Nederland en Noord-Brabant het slachtoffer. Zo staan in de gemeente Valburg bij Dodewaard duizenden dode iepen. In Lelystad zijn honderden iepen het slachtoffer en in het Dommeldal bij Valkenswaard zijn er al 150 opgeruimd. Langs de autowegen in de buurt van Arnhem ter hoogte van Rhenen/Velp staan zieke iepen die niet door Rijkswaterstaat worden opgeruimd.

Wat zijn de voornaamste oorzaken van deze stijging? Deze zijn per geval verschillend. In Valburg ligt de landelijke bestrijding van de iepenziekte bijvoorbeeld al sinds 1987 stil. Bovendien is een par-

ticuliere organisatie eigenaar van de iepen en deze heeft geen geld duizenden iepen te rooien. Lelystad heeft last van Staatsbosbeheer dat hier het uitwoedscenario nastreeft. Dit betekent dat zieke iepen gewoon blijven staan. Men verwacht dat resistente exemplaren zullen overblijven. De gemeenten laten vaak ook zieke iepen te lang staan omdat er geen geld en mankracht voor het verwijderen van de bomen is. Vaak speelt achterstallig onderhoud een grote rol. Daarbij ware de laatste tijd de weersomstandigheden voor de iepespintkever ideaal om zich voort te planten.

Veel grote gemeenten kennen al een streng beleid voor het bestrijden van de iepenziekte. Helaas geldt dit niet voor alle gemeenten. Ook een aantal grote boomeigenaren laten hun zieke iepen staan in het kader van het zogenaamde uitwoedscenario. Helaas kent de iepespintkever geen grenzen en daarom worden ook waardevolle iepen in dorpen en steden aangetast. Vooral voor de kustprovincies heeft dit grote gevolgen.

De iep is als boomsoort onvervangbaar omdat hij zo goed tegen de zilte zeewind kan. Daarbij doet de iep het prima onder stadsomstandigheden en verdraagt luchtvervuiling relatief goed. Tenslotte is de iep een van de weinige echte inheemse boomsoorten.

Serie wenskaarten getekend door Humphrey Bennett

In samenwerking met de Bomenstichting tekende Humphrey Bennett vier bomenkaarten - in kleur - naar model van monumentale bomen. Aan bod kwam een eik, een bruine beuk, een paardekastanje en een valse acacia.

De kaarten zijn in de losse verkoop alleen bij de Bomenstichting verkrijgbaar. Ze worden geleverd in setjes van 2 keer 4 stuks met bijpassende envelop (afm.: gevouwen tot 12,5 x 17,5 cm).

*Een set van 8 kaarten kost
f 9,95 (met porto 12,95)
uitgave: Cartino Carissimo-Soest*

Bestellen door het bedrag over te maken op postbankrekening 2108755 van de Bomenstichting in Utrecht o.v.v. kaarten H. Bennett

Nieuw

8 kaarten f12,95

DENDRO-LOGISCH BOOM- VERZORGING

- DENDROSAN – wondafdekmiddel
- SIOSAN – wondbehandelingsmiddel
- SAPSTOP – wondbehandelingsmiddel
- PLANTINGSSPRAY – anti-verdamping
- HOKAN – vib. meststof
- ALGIHUM – komposteermiddel
- DENDROVORM – org. meststof
- DENDROMIX – diepte bemesting
- BELU – beluchtingssysteem
- ENKADRAIN – lucht drain
- BELU ROOSTER – boomroosters

COPIJN UTRECHT
ITS B.V.

Handelsonderneming

Gageldijk 4F Postbus 9177, 3506 GD UTRECHT

Tel. 030-610808 Fax: 030-612140

Lees alles over uw
SIER- en MOESTUIN
in

DE AMATEURTUINDER

en

ontvang korting op onze teeltinformatie 'Groentjes', tuinvideotheek, AVVN-winkelartikelen, bemestingsadviezen (f 25,-) en maak gratis gebruik van de Groenlijn.

*Voor f 18,50 heeft u
al een proefabonnement
voor 1 jaar.*

Een uitgave van het AVVN
Organisatie voor
Tuinierend Nederland

Schrijf naar: Kemphaanweg 1
1358 AA Almere
of bel: 036-5318536

- **Advies**
- **Onderzoek**
- **Taxatie en wetgeving**
- **Presentaties en voorlichting**

Boomtechnisch Adviesburo

Beëdigd taxateur voor bomen en houtige gewassen

N.O.C.B.

Postbus 168 - 6930 AD Westervoort

Telefoon 08303 - 17550
of 06 - 52948015

HET N.O.C.B. VOOR ONAFHANKELIJK ONDERZOEK, ADVIES EN TAXATIE

Aanplantactie voor behoud knotwilgen:

'Knokken voor knotten'

Onder het motto 'Knokken voor knotten' organiseren de Stichting Landelijk Overleg Natuur- en Landschapsbeheer (LONL) en de provinciale stichtingen voor natuur- en landschapsbeheer dit na-jaar een grote actie om het knotbomenbestand in Nederland op peil te houden. De knotboom neemt een unieke plaats in in het Nederlands cultuurlandschap maar dreigt te verdwijnen.

Op zes zaterdagen van 30 oktober tot en met 11 december 1993 zullen vrijwilligers van de provinciale stichtingen, steeds in twee provincies, in totaal ruim 2200 jonge knotbomen, planten. De start van de aanplantactie is op zaterdag 30 oktober in de provincie Noord-Holland. De estafette-actie eindigt op 11 december met een grote slotmanifestatie in Overijssel.

alleen niet genoeg is. Nieuwe aanplant is nodig om het bestand te verjongen. Boeren en andere landeigenaren wordt gevraagd knotbomen op hun land weer een plaats te gunnen. Het LONL en de provinciale stichtingen zoeken ook nieuwe vrijwilligers om te helpen bij het onderhoud van de bomen. Daarnaast kunnen bedrijven, instellingen en particulieren een financiële bijdrage aan de campagne leveren. Voor een bedrag van 15 gulden per stuk kunnen zij het planten en onderhouden van een knotboom mogelijk maken.

Knotbomen: leefruimte voor planten en dieren.

Knotbomen (essen, populieren, iepen, eiken, maar vooral wilgen) waren vroeger overal in Nederland te zien langs sloten en vaarten. De vaak holle, en grillig gevormde stammen met hun ka-

Knotbomen: er zijn er steeds minder.

Sinds de Tweede Wereldoorlog is de knotboom zijn functie als leverancier van gebruikshout kwijtgeraakt. Wilgehout diende als brandstof en voor oeverbescherming. Het hout werd vervangen door olie, gas en tropisch hardhout. De boom verloor zijn economische waarde. Door hun drukke be-

KNOKKEN VOOR KNOTTEN

staan in de moderne landbouw kwamen de boeren niet meer toe aan het onderhoud van de bomen. In 1968 waarschuwde de Stichting Natuur en Milieu voor het eerst dat verdere verwaarlozing van de knotbomen schadelijk is voor het Nederlandse landschap.

Een toekomst voor de knotboom.

De natuurlijke functie van de knotboom is sindsdien alleen maar belangrijker geworden. De steenuil komt vrijwel niet meer voor op boerenzolders en in de oude kerken en stenen gebouwen waaraan hij zijn naam ontleent. De holle knotboom is nu zijn belangrijkste woonplaats. Door de schaduw van de bomen groeien er minder waterplanten en dat bespaart werk bij het schoonmaken van de sloten. Oeverversterkingen van wilgehout komen weer in beeld. Ze zijn een goed alternatief voor planken gemaakt van tropisch hardhout. De knotboom kan zonder onderhoud door mensen niet bestaan en past daarmee perfect in het door mensen geschapen agrarische landschap dat Nederland kenmerkt. Binnen dat landschap speelt de knotboom een voor-aanstaande rol om de biologische diversiteit te bewaren.

De aanplant-estafette wordt gehouden op:

Zaterdag 30 oktober 1993: Noord-Holland - Gelderland
Zaterdag 6 november 1993: Friesland - Noord-Brabant
Zaterdag 13 november 1993: Groningen - Zeeland
Zaterdag 20 november 1993: Utrecht - Zuid-Holland
Zaterdag 27 november 1993: Drenthe - Limburg
Zaterdag 11 december 1993: Overijssel (slotmanifestatie)

De juiste plaatsen en tijdstippen zullen rond 4 oktober via de media bekend worden gemaakt.
Nadere inlichtingen kunt u krijgen bij het LONL tel. 030 - 340 777.

'Knokken voor knotten' richt zich op landeigenaren, bedrijven, instellingen en particulieren en roept hen op mee te werken aan het behoud van de knotboom. Door in elke provincie een aanplantactie te organiseren vragen het LONL en de provinciale stichtingen aandacht voor deze bijzondere boom.

Medewerking gevraagd aan landeigenaren, vrijwilligers, bedrijven en particulieren.

De campagne is noodzakelijk omdat onderhoud van bestaande knotbomen

rasteristieke koppen en pruiken vormen een vertrouwd beeld in het boerenland.

De knotbomen geven schaduw aan het vee en aan de sloten, waardoor te uitbundige plantengroei wordt tegengegaan. Verder zijn de holle bomen dankbare nestplaatsen voor vogels als de steenuil, de gekraagde roodstaart, de holenduif en de wilde eend. Maar ook vleermuizen huizen graag in een holle boom. In de pruik van een knotwilg groeien vaak bijzondere varens en mossen.

Bomen in het recht,

een overzicht van het recht in het Vlaamse Gewest van toepassing op bomen. Belgische Vereniging voor Milieurecht; uitgever Story-scientia. ISBN 90 64397864. 168 p. BFR 1890

In België is, evenals in ons land, de regelgeving omtrent bomen verdeeld over diverse rechtsgebieden. Regels uit het burgerlijk recht, ruimtelijke-ordeningsrecht, administratief recht en het strafrecht en andere specifieke rechtsgebieden, zijn al naar gelang het geval zich voordoet van toepassing.

In België komt daar nog de gewestvorming bij, tengevolge waarvan het allerminst zeker is dat bijvoorbeeld Vlaamse rechtsregels ook in Wallonië of in Brussel gelden. Ook komt, evenals in Nederland, het recht betreffende bomen op veel punten voort uit eeuwenoude gebruiken en

uit de behoefte aan praktische oplossingen voor bestaande en nieuwe situaties en moderne ontwikkelingen. In het gros van de meningsverschillen omtrent bomen gaat het om de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen dan wel om zakelijke belangen waarbij een boom 'in de weg staat'. Bomen in het Recht beschrijft de wettelijke regels te aanzien van bomen in het Vlaamse gewest. Van de drie gezichtspunten die het boek onderscheidt is de eerste: Rechten op bomen. Rechten en beperkingen van eigenaars (burenrecht), zakelijke rechten en contractuele rechten aangaande bomen worden hier behandeld. De minutieuze wijze waarop een aantal burenrechtelijke aspecten, waaronder die betreffende bomen, is geregeld in

ons Nederlandse BW vindt men in Vlaanderen, naast wat algemenere regels in het (Belgische) BW, terug in het Veldwetboek. Overhangende taken, afvallende vruchten, erfscheidingen, het zijn universele problemen van mandeligheid. Een Vlaamse mede-eigenaar heeft zelfs 'het recht te eisen dat de gemene bomen geroid worden'. Van de zakelijke rechten die naast eigendom op bomen kunnen gelden wordt uitvoerig stilgestaan bij het plantrecht dat de eigendom toekent van bomen die zijn geplant in een aangrenzende wegberm. Een zeer complexe regeling, die sterk afhankelijk is van de plaatselijke omstandigheden. Bij de contractuele rechten is de aan de pachter toegekende principiële vrijheid van exploitatie en van bebouwing het meest opvallend.

De tweede invalshoek van het boek betreft de bescherming tegen bomen. Dit betreft het burennrecht, erfdienstbaarheden ten algemene nutte en aansprakelijkheid voor schade. Het burennrecht wordt door een sterke cautiëstiek gekenmerkt. Bijzonder is dat de 'veldrechter' allerlei nuances op rooing kan toepassen, zoals bijvoorbeeld het bevel dat bomen moeten worden gesnoeid. Erfdienstbaarheden ten algemene nutte, zoals betreffende openbare wegen, waterlopen en spoorwegen, inzake landbouwzones, elektriciteits- en telefoonlijnen en militaire- en luchtvaartdoelen zijn veelal geregeld in bijzondere wetgeving. Wat betreft aansprakelijkheid gelden er, als in Nederland, eisen van causaal verband, schuld, overtreding van een wettelijke regel en zorgvuldigheid. Alleen als de schade aantoonbaar niet door een gebrek aan de boom veroorzaakt is kan degene die aansprakelijk is vrijuit gaan.

Deel drie, bomen beschermd, heeft betrekking op de esthetische, landschappelijke en ecologische waarde. Ruimtelijke ordening en stedenbouw (een gewestelijke materie), landschapsbescherming, monumenten en stads- en dorpsgezichten, strafbepalingen en de aansprakelijkheid voor schade aan bomen worden hier behandeld. De wet op de ruimtelijke ordening en de steebouw kent gewest- en gemeentelijke plannen. Een KB uit 1972 verzekert de eenvormigheid van de gewestplannen en is daarmee theoretisch van belang voor diverse elementen daarin, zoals bepaalde natuur- en parkgebieden en bufferzones. Overtreding van gewestplannen is echter niet strafbaar, terwijl de (genuanceerde) dwingende kracht verschillend is voor de overheid en voor de burger. Van de gemeentelijke plannen van aanleg zijn alleen de 'bijzondere' (met gedetailleerde voor-

schriften die rechtstreeks op particulieren van toepassing zijn) door strafsancties tegen inbreuken beschermd. De vergunningsplicht die hoofdzakelijk bouwwerken betreft, geldt ook voor een aantal handelingen met betrekking tot beplantingen. Evenals in het Nederlandse recht over dit onderwerp komen we hier op een uiterst ingewikkeld en casuïstisch terrein. De Executieve kan een algemene bouwverordening uitvaardigen, die van toepassing kan zijn op het hele Gewest, op gebiedsdelen daarvan en zelfs op categorieën van gemeenten. Gemeenten kunnen gemeentelijke bouwverordeningen vaststellen die goedkeuring behoeven van de Executieve, en die ook specifiek of uitsluitend beplanting kan betreffen. In dat geval heet zij beplantingsverordening. Van de mogelijkheid een algemene beplantingsverordening uit te vaardigen maakte de Executieve nog geen gebruik. Over de mogelijkheid van een herplantplicht wordt in het boek slechts zeer summier gesproken en wel in het kader van toezicht op de naleving van de wet. Of herplanten als voorwaarde kan worden verbonden aan een kapvergunning, zoals dat in Nederland veel gebeurt, wordt niet duidelijk.

Aan het einde van dit deel van het boek worden nog behandeld de buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade aan bomen (causaal verband, fouten, aansprakelijkheid voor gebreken of dieren, de evenwichtsleer) alsmede schadevergoeding en onteigening en publiekrechtelijke erfdienstbaarheden. Tot slot is er een korte uiteenzetting over het Bosdecreet van 1990, terwijl ook de teksten van de artikelen van de diverse wetboeken, zoals ze in het boek aan de orde komen, in hun oorspronkelijke vorm zijn opgenomen.

Het boek doet met dit alles zijn titel eer aan en geeft een uitgebreid overzicht van het Vlaamse recht betreffende (individuele) bomen. Voor zover valt na te gaan, en gezien de deskundigheid van de schrijvers mag worden aangenomen dat het overzicht volledig is.

De uitgave vertoont qua opzet en indeling opmerkelijk veel gelijkenis met het in 1987 door de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten, de Vereniging voor Milieurecht en de Bomenstichting uitgegeven 'Bomen en Wet'. Het zal daarmee dan tevens gemeen hebben dat het, meer dan in wetenschappelijke kring, vooral zal worden gebruikt door mensen die een juridisch praktijkprobleem hebben in verband met een of meerdere bomen.

T. Kroesen-Verjaal

Bron: tijdschrift Milieu en Recht (juni) 1993/6; uitgave: Tjeenk-Willink

Richtlijnen voor het schrijven van artikelen in Bomennieuws

Algemeen. De redactie nodigt de lezers van Bomennieuws uit, geschikte artikelen voor ons blad in te zenden. Voor vragen kunt u zich richten tot Frank Moens op het kantoor van de Bomenstichting, tel. 030-340778

Lezers en onderwerpen. Bomennieuws is bestemd voor een breed lezerspubliek dat algemene interesse heeft in het wel en wee van bomen. Artikelen mogen niet te gespecialiseerd zijn en waar mogelijk moeten vaktermen vermeden worden.

Lengte. De *maximale* lengte van een gewoon artikel is vier bladzijden in Bomennieuws, inclusief illustraties. Als u uitgaat van ongeveer 2/3 deel tekst en 1/3 deel illustraties, is voor de tekst maximaal 2500 woorden beschikbaar.

Indeling, stijl en taal. De redactie stelt het op prijs als u een duidelijke indeling aanbrengt met tussenkopjes. Soms kan een korte inleiding of 'lead' nuttig zijn. Bij een langer artikel is ook het geven van enkele conclusies of een nawoord goed. U bent vrij in het gebruiken van uw eigen stijl van schrijven. Vermijd echter (te) lange zinnen en gebruik niet onnodig vreemde woorden. Stel zo mogelijk in actieve vorm (niet teveel zinnen met 'wordt' of 'worden'). De redactie hanteert in het algemeen de voorkeurspelling volgens het nieuwe 'Groene boekje' maar gebruikt wel een K in plaats van een C in woorden waar deze vormen naast elkaar voorkomen (b.v. Redactie, Aktueel).

Illustraties. Voeg zo mogelijk illustraties aan uw artikel toe zoals foto's, tekeningen, figuren of kaartjes. Nummer de illustraties op de achterzijde en geef ze een bijschrift.

Rubrieken. Bomennieuws kent verschillende rubrieken. Bekijkt u hiervan enkele voorbeelden, voordat u aan het schrijven gaat.

Wat moet u doen? U kunt een artikel dat volgens bovenstaande richtlijnen is geschreven *in getypte vorm* insturen aan de Redactie van Bomennieuws, t.a.v. Frank Moens, (Indien u een Tekstverwerker gebruikt, neem dan even contact op.) De Redactie neemt uw artikel zo spoedig mogelijk in behandeling. Plaatsing hangt af van wat er nog aan gebeuren moet, het totale aanbod, de planning van themanummers enz. Wanneer de Redactie inhoudelijke aanpassing nodig vindt, neemt zij contact met u op. Kleine wijzigingen in indeling, stijl, taal e.d. worden echter zonder meer aangebracht.

Voor u gelezen

Grasduinen - juli 1993

De zuid-hollandse gemeente Nieuwveen gaf een gidsje uit met twee bomenroutes, geschreven door ambtenaren van de afdelingen Milieuzaken en Plantsoendienst. Een vorm van samenwerking, die o.i. navolging verdient!

N.P.V. - juli 1993

Dit blad van de Noordelijke Pomologische Vereniging (Pomologie is vruchtkunde) geeft informatie over het snoeien van vruchtbomen en over pruimensoorten en de schade, die zaagwespen aanrichten. Wist u, dat tot in de dertiger jaren schepen vol pruimen van Elburg naar markten in Amsterdam voeren? Het blad geeft interessante bijzonderheden hierover.

Milieudefensie - juli/aug. 1993

Als gevolg van de hoge brandstofprijzen en de daar heersende armoede worden in Albanië de bossen op grote schaal gekapt. Verwacht wordt dat - als niet tijdig maatregelen worden genomen - Albanië over ruim 10 jaar het eerste bosloze land in Europa zal zijn.

Er wordt op gewezen, dat verduurzamingsmiddelen voor hout vaak bijzonder schadelijk zijn voor het milieu. Gestreefd wordt naar het gebruik van hout, dat verduurzaming niet nodig is. Verder is Shell erin geslaagd, zacht-hout van snelgroeiende boomsoorten als populier en eucalyptus om te zetten in hardhout. Helaas is dit proces nog peperduur en zal het nog wel 6 à 10 jaar duren voor met tropisch hardhout of chemisch verduurzaamd hout kan worden gekonkurreerd.

Groen - 1993 no. 6

Begin augustus verhuist de studierichting Tuin & Landschapinrichting van de Hogeschool Larenstein van Boskoop naar het nieuwe gebouw in Velp. Daarmede wordt de vestiging Boskoop opgeheven. Dit nummer is vrijwel geheel aan de fusie gewijd.

Tuin & Landschap - juni 1993

Zes boomkwekers richtten de Stichting Kwaliteitsgroen op. Zij streven naar een uniform productenpakket van hoge kwaliteit.

Elf soorten boomband zijn door een tuinbouwproefstation in Kassel beproefd gedurende een periode van twee jaar. Het resultaat was teleurstellend: slechts twee kregen de waardering "zeer goed". Enkel bleken zelfs volkomen onbruikbaar.

Het wordt tijd, dat gemeenten gaan in-

zien, dat houtopstanden "groen kapitaal" vormen, dat financieel en juridisch moet worden beheerd. Bij de berekening van de waarde van bomen kan dan gebruik worden gemaakt van de methode Raad. Illegaal kappen betekent dan tevens kapitaal-vernietiging.

Groei & Bloei - juli 1993

Een interessant artikel over de berk en haar verschillende soorten in binnen- en buitenland. Ook wordt aandacht besteed aan haar bekoorlijkheid, haar sterke gestel, haar vruchtbaarheid en de rol die zij speelde bij volken in het grijze verleden.

J. C.

Bomen en Beelden in Eindhoven

Gidsen over bomen verschijnen in steeds meer gemeenten. Zo ontvingen wij onlangs het boekje "Beelden & Bomen", dat een overzicht geeft van de beelden en bomen die zich bevinden in het Stadswandelpark te Eindhoven.

Ruim tien jaar geleden werden deze beelden in het park geplaatst ter gelegenheid van het 750-jarig bestaan van de stad. Het boekje geeft eerst een historische schets van het park en vervolgens foto's van de 31 beelden en tekeningen met korte beschrijvingen van 53 bomen.

Verder wat informatie over de beelden en twee plattegronden met respectievelijk beelden en bomen. Een waardevol initiatief, dat navolging verdient.

J. C.

Bomenroute no. 7 Amsterdam

De gemeente Amsterdam gaat stug door met het uitgeven van bomenwandelingen door verschillende stadsgedeeltes. Thans verscheen in deze serie no. 7, die een wandeling door het Amsterdamse Bos beschrijft. Wij willen graag de hoop uitspreken, dat andere gemeenten dit luisterrijke voorbeeld zullen volgen. Deze gids is verkrijgbaar op verschillende plaatsen in het bos, bij fietsverhuur Take-a-bike, afd. Voorlichting in het gemeentehuis en bij de stadsdeelkantoren.

J.C.

2 en 3 oktober
Evenementenweekend Arboretum Trompenburg
 Honingerdijk 64 te Rotterdam (Kralingen)
 Geopend van 9 tot 17 uur

9 oktober
Donateursdag Bomenstichting
 o.a. excursie naar landgoed Queeckhoven in Breukelen
 Inlichtingen: secretariaat Bomenstichting 030-340778

t/m 10 oktober
Amsteltuin expositie
 door het Amsterdams Beeldhouwers Kollektief
 Amsteldijk-noord 101A, Amstelveen
 Inlichtingen: 020-6410404
 Openingstijden: woensdag, donderdag, vrijdag en zondag van 13.00-18.00 uur.

26 oktober

Open huis kantoor Bomenstichting

Van 15 tot 20 uur zet de Bomenstichting haar deuren open van het nieuwe kantoor aan de Oudegracht 201bis in Utrecht.

Donateurs, kontaktpersonen en (werk)relaties zijn van harte welkom om met bestuur en medewerkers het glas te heffen op de ingebruikname van het nieuwe onderkomen.

24 oktober
Openstelling tuinen De Wiersse
 Genieten van de herfstkleuren in de tuinen rondom dit kasteeltje nabij Vorden (Gld).
 Geopend van 10 tot 17 uur

30 oktober
Kontaktpersonendag
 Jaarlijkse bijeenkomst voor kontaktpersonen van de Bomenstichting. Thema van deze dag is de aansprakelijkheid bij ongevallen met bomen.

30 oktober t/m 11 december
Knokken voor knotten
 Op zes zaterdagen vindt de aanplant estafette plaats, die begint in Noord-Holland en eindigt in Overijssel. Voor de meer informatie zie het artikel elders in dit nummer of neem contact op met het actiesecretariaat: LONL, Donkerstraat 17 te Utrecht tel. 030-340777 fax: 331311

t/m 31 oktober
Bomen over bomen
 Een tentoonstelling met vier thema's die de vele aspecten van het leven behandelt.
 Regionaal Museum Westflinge, Kerkplein 2 te St. Pancras (NH)
 Geopend: woensdag en vrijdag van 13.00 tot 16.30 uur; eerste en derde zondag van de maand van 13.00 tot 16.30 uur.

goedmaker enz. Te zien zijn: tijdloze en moderne ontwerpen, ecologische keukens, een nieuwe meubelkollektie, kunst en zelfs speelgoed. Allemaal gemaakt van inlands hout.
 Kasteel Ammersoyen, Kasteellaan 7, Ammerzoden tel. 04199-1270
 per bus bereikbaar vanaf station Den Bosch
 Geopend: vrijdag en zondag van 11 tot 18 uur, zaterdag van 11 tot 20 uur.

t/m 6 maart 1994
Rondom Rembrandt
 Presentatie in museum 'het Rembrandthuis', georganiseerd in het kader van de manifestatie 'De Gouden eeuw van Amsterdam'. Tijdens de expositie is in het museum een folder verkrijgbaar waarin uitleg wordt gegeven over de inrichting en het gebruik van de vertrekken in de tijd dat Rembrandt het pand bewoonde van 1639-1658.

In het Rembrandthuis hangen werken van de meester en zijn tijdgenoten tentoongesteld. Onlangs zijn enkele nieuwe stukken in langdurige bruikleen verworven.
 Museum het Rembrandthuis Jodenbreestraat 4-6, Amsterdam tel. 020-6249486/6384668
 Geopend: ma t/m za 10 tot 17 uur zon- en feestdagen 13 tot 17 uur

19,20 en 21 november
Het mooiste hout ter wereld groeit in Nederland
 Moderne vormgeving in hout geëxposeerd in het prachtige kasteel Ammersoyen. Het ambachtelijk werk is te zien van meubelmakers, houtdraaiers muziekinstrumentenbouwers, speel-

*De drie bomen (1643)
 Rembrandt
 Ets, droge naald en burijn
 tentoongesteld in het
 Rembrandthuis te Amsterdam*

Lichtend hout

De redactie van Bomennieuws ontving een brief met de volgende vraag. De schrijver had overdag de stronk van een eerder omgezaagde esdoorn klein gehakt. Toen hij 's avonds uit het raam keek zag hij dat overal tussen het gras de afgehakte spaanders en brokstukken van de stronk een helder licht uitstraalden. De volgende avond waren de spaanders uitgedroogd (het was een hete zomerdag) en was er van licht niets meer te zien. Niemand kon hem vertellen wat de oorzaak was van het verschijnsel en zo kwam hij met zijn vraag bij de redactie.

Naar alle waarschijnlijkheid betreft het hier een bekend verschijnsel van fluorescentie door een bepaalde schimmel. De paddestoel die dit meestal veroorzaakt is de honingzwam (*Armillaria mellea*). De honingzwam (zie foto) is een zeer agressieve parasiet.

Honingzwam, *Armillaria mellea*

De sporen komen meestal via de lucht bij een wond in de boom binnen en daar begint de zwamvlok zich te ontwikkelen. Deze sluit de vaten af waardoor de boom ten dode is

opgeschreven. In dit opzicht onderscheidt de honingzwam zich niet van andere parasitaire schimmels. Maar de honingzwam heeft nog andere venijnige pijlen op zijn boog en dat zijn de rizomorfen. Rizomorfen zijn een soort vetervormige schimmeldraden, die soms wel meer dan 10 meter lang kunnen worden en zich vlak onder de grond of door de humuslaag uitbreiden en zo een andere boom kunnen bereiken. Je ziet ze soms op oude liggende boomstammen zitten, waarvan de bast al is verdwenen. Als de boom een wondje heeft dringen de rizomorfen daar binnen en ontwikkelen opnieuw een zwamvlok. Daarom zie je zo vaak in een bos waar gekapt is op bijna alle stronken een toef van deze mooie maar agressieve paddestoel zitten. (Dat deze in jonge vorm ook nog eetbaar is vermelden we terloops, maar er zijn 5 soorten die niet allemaal even smakelijk zijn). Het zijn juist de uiteinden van deze rizomorfen die de eigenschap hebben om in het donker te fluoresceren en waarschijnlijk heeft de brieftschrijver dit verschijnsel waargenomen. De lichtschijsel kan zo sterk zijn, dat men in een schuur waar dit hout wordt opgeslagen bij dit licht de krant kan lezen. Niet lang want, zoals de brieftschrijver al heeft opgemerkt, wanneer het hout is uitgedroogd is het ook met de fluorescentie gedaan. In de oorlog schijnt ergens in Engeland paniek zijn ontstaan toen er tijdens de verplichte verduistering toch licht bleek te branden. Waren er Duitse spionnen bezig de Luftwaffe naar die plek te loodsen? Het bleek ook hier

om fluorescerend, gekapt hout te gaan, dat toch maar voor alle zekerheid met zeilen werd bedekt. In de folklore wordt ook vaak van het verschijnsel gewag gemaakt. Reeds de Romeinse schrijver Plinius wist dat het om schimmeldraden ging. Houthakkers maakten soms gebruik van dit verschijnsel om in het donker hun weg in het bos te markeren. Een Engelse schrijver vermeldt in 1862 dat hij en zijn vriendjes als schooljongens dit hout mee naar bed namen om er bij te lezen. In de eerste wereldoorlog bevestigden de soldaten in de loopgraven soms stukjes fluorescerend hout op hun helmen om in het donker niet met elkaar in botsing te komen. Vooral in de tropen vertonen ook andere paddestoelen, zoals sommige oesterzwammen dit verschijnsel en het verhaal gaat dat de meisjes in New-Caledonië hun haar met zulke stukjes hout versieren wanneer ze 's avonds gaan dansen. Wat er aan eenvoudige houtspaanders niet allemaal kan vastzitten!!

dr. R.S.ten Cate

INVENTARISATIE EN BEHEERSPLANNEN ONDERZOEK EN ADVIES BOOMVERPLANTING, VERZORGING, VELLING GROEIPLAATSVERBETERING

TRAININGEN

INSTRUCTIES

LEVERING VAN: KLIM- EN VERANKERINGSMATERIALEN, BOOMKOKERS.

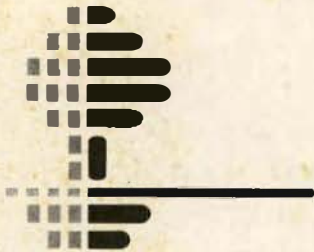
Pius Floris

BOOMVERZORGING

Baarzenstraat 17
5262 GD Vught
073 - 56 72 35

VOOR EEN FLORISSANT BOMENBESTAND

VAN JAARVELD/ VAN SCHERPENZEEL

BOOMTOTAALZORG

Overeind 42, 3998 JB SCHALKWIJK
Telefoon: 03409 - 1880
Fax: 03409 - 2366

SOFTWARE VOOR DE GROENSECTOR

Groenbeheer - Inventarisatie - Calculatie
Boekhouding - Plantselectie - Projectadministratie
Plantlijsten - Besteladministratie - RAW - Facturering

Bel of fax voor documentatie of demodiskette

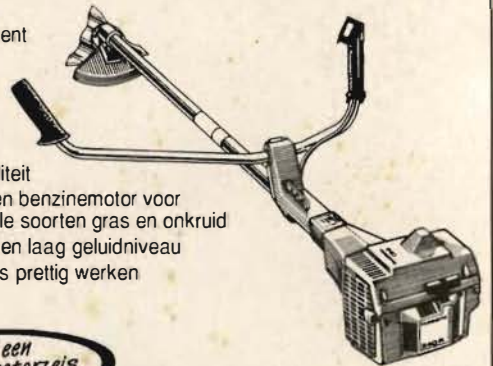
Bakker, Spees & Werkman

prinsengracht 76 1015 dx amsterdam
telefoon 020-6381489 fax 020-6384302

MEEVALLERS VOOR HET MAAISEIZOEN

Een aantal Husqvarna Taludmaaiers en
Motorzeisen is tijdelijk drastisch in prijs verlaagd!

- Grootste assortiment van Europa
- Meer dan 20 verschillende modellen in elke prijsklasse
- Oerdegelijke kwaliteit
- Makkelijk te starten benzinemotor voor het maaien van alle soorten gras en onkruid
- Licht van gewicht en laag geluidniveau
- Goede balans, dus prettig werken

*Er is al een
Husqvarna motorzeis
voor f 699,-*

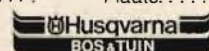
Haal nu uw voordeel
bij de Bos & Tuin dealer

Stuurt u mij meer informatie over de Husqvarna Taludmaaiers en Motorzeisen

Naam:

Adres:

Postcode: Plaats:

Divisie van Husqvarna Nederland B.V. - De Nort 20 - 3931 NG Woudenberg